

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 580/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Václavom Sosnom, Námestie slobody 2, Skalica, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 10Co/79/2020-455 z 31. marca 2022 a rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/175/2022 z 29. júna 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 10. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom krajského súdu č. k. 10Co/79/2020-455 z 31. marca 2022 a rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/175/2022 z 29. júna 2023.

2. Z ústavnej sťažnosti a napadnutých rozhodnutí vyplýva, že sťažovateľ bol v procesnom postavení žalovaného stranou sporu, v ktorom sa žalobkyňa proti nemu podanou žalobou domáhala zaplatenia sumy 40 000 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 40 000 eur od 29. novembra 2014 do zaplatenia a náhrady trov konania. Žalobkyňa žalovanú sumu uplatňovala z titulu ústne uzavretej zmluvy o pôžičke so sťažovateľom a v prípade nepreukázania existencie žalovaného nároku z titulu pôžičky žiadala priznať žalovanú sumu z titulu bezdôvodného obohatenia. Okresný súd Senica (ďalej len „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 5C/396/2015-349 z 10. júna 2020 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) uložil sťažovateľovi povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 40 000 eur a úroky z omeškania vo výške 5,05 % ročne zo sumy 40 000 eur od 29. novembra 2014 do zaplatenia, a to všetko do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, a zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Proti rozsudku okresného

súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že (I) pripustil späťvzatie žaloby v časti o zaplatenie sumy 21 778,97 eur a úrokov z omeškania 5,05% ročne zo sumy 21 778,97 eur od 11. augusta 2020 do zaplatenia a v tejto časti a v časti náhrady trov konania rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a konanie zastavil, (II) v zostávajúcej časti napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a (III) žalobkyni priznal proti sťažovateľovi nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu.

3. Sťažovateľ podal proti napadnutému rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), ktoré najvyšší súd napadnutým rozsudkom podľa § 448 CSP ako celok zamietol, keď vyhodnotil dôvody dovolania so záverom, že sťažovateľ v dovolaní nevymedzil právnu otázku, na ktorej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP], a dovolací dôvod spočívajúci v tvrdenej vade zmätočnosti [§ 420 písm. f) CSP] nezistil.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Proti napadnutým rozhodnutiam podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej im vyčíta arbitrárnosť, ktorá sa prejavila v tom, že krajský súd a najvyšší súd sa náležite nevysporiadali so skutkovou a s právnou argumentáciou sťažovateľa a nedali na ním nastolené skutkové a právne otázky žiadnu odpoveď. Všeobecné súdy pri svojom rozhodovaní neaplikovali zásadu ekvity, právnej istoty a predvídateľnosti, preto sú napadnuté rozsudky formalistické, nedostatočne odôvodnené a nepreskúmateľné, z čoho vyplýva ich ústavná neudržateľnosť. Ďalej v konkrétnostiach sťažovateľ namieta:

a) Súdy všetkých troch inštancií založili svoje rozhodovanie na nesprávnom predpoklade, že iba žalobkyňa má proti sťažovateľovi právo na vydanie bezdôvodného obohatenia, avšak opomenuli zohľadniť, že v danom prípade išlo o vzájomný synalagmatický vzťah, v rámci ktorého sťažovateľ poskytol (obstaral) žalobkyni plnenie (výstavbu časti domu ALFA 115 na jej pozemku) v rozsahu žalovanej sumy a sám si nič neponechal, a teda aj na strane žalobkyne vzniklo bezdôvodné obohatenie. Sťažovateľ preto v konaní namietal, že súdy neposudzovali vzájomné vzťahy strán komplexne a vo všetkých súvislostiach. Krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku nijako nevysvetlil, na základe akých skutočností a zákonných ustanovení by v danom prípade nemala byť zohľadnená synalagmatická povaha vzťahu strán a skutočnosť, že sťažovateľ obstaral pre žalobkyňu plnenie, ktoré si žalobkyňa ponechala, čím konala v rozpore s dobrými mravmi.

b) Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je nesprávny. Najvyšší súd v odôvodnení napadnutého rozsudku formalisticky konštatoval, že sťažovateľom predostreté dovolacie otázky neboli pre rozhodnutie sporu rozhodujúce a okresný súd ani krajský súd na ich vyriešení nezaložili svoje rozhodnutia, ale neuviedol, z čoho tento svoj záver vyvodil. Na sťažovateľom položené právne otázky nedal najvyšší súd žiadnu odpoveď. Okrem toho podané dovolanie obsahovalo aj ďalšiu obsiahlu argumentáciu sťažovateľa, z ktorej vyplývalo, že bolo porušené jeho právo na spravodlivý súdny proces v dôsledku nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, avšak dovolací súd sa žiadnymi argumentmi sťažovateľa nezaoberal a bez náležitého odôvodnenia dovolanie sťažovateľa formalisticky zamietol. Najvyšší súd aplikoval vo veci sťažovateľa procesné normy o dovolaní nesprávne a napadnutým rozsudkom odoprel sťažovateľovi právo na prístup k súdu a rozhodol v rozpore s doktrínou legitímneho očakávania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) napadnutým rozsudkom krajského súdu a napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu, ktoré sťažovateľ považuje za formalistické, nedostatočne odôvodnené, nepreskúmateľné a arbitrárne.

III.1. K napadnutému rozsudku krajského súdu:

6. Pokiaľ ide o namietané porušenie práv sťažovateľa napadnutým rozsudkom krajského súdu, ústavný súd v prvom rade s poukazom na čl. 127 ods. 1 ústavy uvádza, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne, t. j. na princípe subsidiarity. Z tohto princípu vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. napr. I. ÚS 603/2022).

7. Ústavný súd v tejto súvislosti konštatuje, že proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorým v dôsledku späťvzatia žaloby v časti zastavil konanie a vo zvyšnej časti potvrdil rozsudok okresného súdu, bol prípustný mimoriadny opravný prostriedok (dovolanie), ktorý sťažovateľ aj využil. Najvyšší súd sa dovolaním sťažovateľa zaoberal, jeho dovolacie námietky preskúmal a následne vyhodnotil aj vecne (pozri body 11 a 12 tohto uznesenia).

8. Dovolacia argumentácia sťažovateľa bola v zásade totožná s jeho sťažnostnou argumentáciou v konaní pred ústavným súdom (nedostatok riadneho odôvodnenia, arbitrárnosť a nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu). Keďže v rámci uplatnenej dovolacej právomoci sa najvyšší súd sťažovateľom vznesenými dovolacími námietkami zaoberal a rozhodol o nich, nie je vo vzťahu k rozhodnutiu krajského súdu daná prieskumná právomoc ústavného súdu (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 503/2021, I. ÚS 411/2022, I. ÚS 150/2023).

9. Z uvedeného dôvodu sa v sťažovateľovej veci uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť smerujúcu proti napadnutému rozsudku krajského súdu v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietol pre nedostatok svojej právomoci.

III.2. K napadnutému rozsudku najvyššieho súdu:

10. Ústavný súd je podľa čl. 124 ústavy nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu

totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým v prvom rade interpretácia a aplikácia zákonov prislúcha. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne (svojoľné). O arbitrárnosti pri interpretácii a aplikácii zákona všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natolko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (porovnaj napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, IV. ÚS 536/2018, I. ÚS 114/2022).

11. Preskúmaním napadnutého rozsudku najvyššieho súdu ústavný súd zistil, že najvyšší súd sa v ňom postupne zaoberal oboma v dovolaní uplatnenými dovolacími dôvodmi, teda dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj dôvodom prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP, ktorého naplnenie sťažovateľ videl v nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktorý sa nezaoberal argumentmi sťažovateľa týkajúcimi sa predovšetkým synalagmatickej povahy vzťahu medzi ním a žalobkyňou, najvyšší súd poukázal na konkrétne pasáže odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, v ktorých sa krajský súd uvedenému argumentu podrobne venoval a v ktorých uviedol, že sťažovateľ v spore nepreukázal pokyn/súhlas žalobkyne, resp. dohodu s ňou o výstavbe rodinného domu. Tiež uviedol, že nie je zrejme, ako mohla žalobkyňa nadobudnúť majetkový prospech na úkor sťažovateľa, keď stavbu realizovala spoločnosť [REDAKOVANÉ], a nie sťažovateľ ako fyzická osoba, a rovnako nie je zrejme ani to, aké svoje náklady sťažovateľ vynaložil, ak zároveň tvrdil, že peniaze prijaté od žalobkyne (teda nie svoje) použil na zabezpečenie výstavby rodinného domu ALFA 115. Najvyšší súd konštatoval, že takéto odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je postačujúce, nad všetku pochybnosť jasne a zreteľne uvádza stanovisko k argumentácii sťažovateľa aj to, prečo súdy neprihliadli na ním tvrdenú synalagmatickú povahu právneho vzťahu strán sporu. Vzhľadom na sťažovateľom tvrdenú arbitrárnosť dovolaním napadnutého rozsudku krajského súdu najvyšší súd v prerokovávanom spore nedostatok riadneho odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inštancií ani arbitrárnosť rozsudku odvolacieho súdu, spravujúc sa kritériami vyplývajúcimi z judikatúry ústavného súdu vo vzťahu k arbitrárnosti súdnych rozhodnutí, nezistil, a to ani vo vzťahu k namietanej absencii skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia. Najvyšší súd objasnil, že krajský súd v odôvodnení napadnutého rozsudku uviedol, že v spore bolo preukázané, že žalobkyňa previedla žalovanú istinu na súkromný účet sťažovateľa bez právneho dôvodu, čo podľa dovolacieho súdu zahŕňa uvedenie skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia.

12. V zmysle ďalších námietok uplatnených v ústavnej sťažnosti najvyšší súd nedal odpovede na sťažovateľom predstreté právne otázky [„1. či ide o synalagmatický vzťah vzájomného bezdôvodného obohatenia v prípade, ak príjemca peňažného plnenia (poskytnutého na jeho účet bez platne uzavretej zmluvy na účel výstavby rodinného domu) na svoje náklady (bez uzavretia písomnej zmluvy) obstará pre platiteľa takéhoto plnenia s jeho súhlasom zhotovenie časti stavby prostredníctvom tretej osoby? 2. či vzniká žalobcovi nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (spočívajúceho v poskytnutí peňazí) aj v prípade, ak si žalobca ponechá recipročne protistranou obstarané plnenie a neposkytne protistrane, ktorá také plnenie obstarala žiadnu protihodnotu? 3. či

je v súlade s dobrými mravmi uplatňovanie nároku žalobcu na vydanie bezdôvodného obohatenia v prípade, ak žalobca požaduje vrátenie peňažného plnenia (poskytnutého bez platne uzavretej zmluvy na účel výstavby rodinného domu) aj v rozsahu hodnoty plnenia (časť stavby), ktorú si žalobca ponechal a nič za ňu nezaplatil (pričom je nesporné, že stavebné práce a dodávky sa realizovali s vedomím žalobcu a podľa projektovej dokumentácie žalobcu a realizovaná časť stavby trvale plní svoj účel)?“] len s formalistickým konštatovaním, že tieto otázky neboli pre rozhodnutie sporu rozhodujúce a okresný súd ani krajský súd na ich vyriešení nezaložili svoje rozhodnutia, ale neuviedol, z čoho tento svoj záver vyvodil. Najvyšší súd k uplatnenému dovolaciemu dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci uviedol, že okresný súd a krajský súd po nepreukázaní tvrdenia žalobkyne o uzatvorení zmluvy o pôžičke posúdili poskytnutie žalovanej sumy žalobkyňou sťažovateľovi ako právny vzťah bezdôvodného obohatenia, pričom sťažovateľ nepreukázal, že aj žalobkyňa sa na jeho úkor bezdôvodne obohatila. Vzhľadom na to neriešili otázku synalagmatickej povahy bezdôvodných obohatení vzniknutých navzájom na strane veriteľa aj dlžníka ani otázku vydania bezdôvodného obohatenia žalobkyňou, ktorá si bez poskytnutia protihodnoty mala ponechať protistranou obstarané plnenie, a ani otázku súladu uplatňovania vydania bezdôvodného obohatenia žalobkyňou s dobrými mravmi za podmienok formulovaných dovolateľom v otázke 3, pretože, ako odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku uviedol, pre rozhodnutie sporu nebolo relevantné, či žalobkyňa získala majetkový prospech v dôsledku zhotovenia časti stavby domu ALFA 115 na jej pozemku spoločnosťou [REDACTED], na úkor tejto spoločnosti.

13. Na základe preskúmania napadnutého rozsudku najvyššieho súdu v kontexte vznesených sťažnostných námietok ústavný súd konštatuje, že právne závery, ktoré v konečnom dôsledku viedli najvyšší súd k zamietnutiu dovolania podľa § 448 CSP ako celku sú v napadnutom rozhodnutí zdôvodnené vyčerpávajúcim spôsobom a presvedčivo. Argumentácia sťažovateľa, resp. jeho právneho zástupcu prezentovaná v podanej ústavnej sťažnosti svedčí podľa názoru ústavného súdu o zásadnom nepochopení týchto právnych záverov vyjadrených v napadnutých rozhodnutiach, a to napriek tomu, že krajský súd, ako aj najvyšší súd sťažovateľovi objasnili, že nie je zrejmé, ako mohla žalobkyňa nadobudnúť majetkový prospech na úkor sťažovateľa, keď stavbu realizovala iná osoba, ktorá nebola stranou sporu, nie sťažovateľ. Totožnú námietku nesprávneho či nedostatočného vysporiadania sa s otázkou „*synalagmatickej povahy vzťahu medzi stranami sporu*“ zo strany konajúcich súdov pritom sťažovateľ premietol do dovolacieho dôvodu zmätočnosti, ako aj do dovolacieho dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci.

14. V odôvodnení napadnutého rozhodnutia sa najvyšší súd zaoberal a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadal s argumentáciou sťažovateľa, ktorou odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP, a vysvetlil dôvody, na ktorých založil svoje rozhodnutie a ktorým z ústavnoprávneho hľadiska nemožno nič vytknúť. Ústavný súd v prejednávanej veci nezistil taký výklad a aplikáciu relevantných právnych ustanovení, ktorých účinky by boli nezlučiteľné s označenými právami sťažovateľa alebo ktoré by popierali samotný obsah a zmysel aplikovaných noriem. Vzhľadom na obsah ústavnej sťažnosti tak ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ dostal z materiálneho hľadiska odpovede na ním vznesené námietky zo strany krajského súdu, ako aj najvyššieho súdu, pričom nimi prijaté závery sú konzistentné a ústavne prijateľné. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu nevykazuje znaky arbitrárnosti, prílišného formalizmu či nedostatočného odôvodnenia zo strany najvyššieho súdu pri posudzovaní dovolania sťažovateľa. Ústavný súd za týchto okolností nemá ústavne relevantný dôvod a ani

oprávnenie na to, aby prehodnocoval právne závery najvyššieho súdu, ktoré ho viedli k prijatiu napadnutého rozsudku a tieto následne podroboval ústavnoprávnej korekcii.

15. Vzhľadom na už uvedené zistenia ústavný súd konštatuje, že pri preskúmaní napadnutého rozsudku najvyššieho súdu nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu, t. j. taký jeho postup, ktorý by nemal oporu v zákone. Práve naopak, takýto postup a rozhodnutie dovolacieho súdu Civilný sporový poriadok výslovne umožňoval, preto napadnutý rozsudok v predmetnom prípade nemohol znamenať odoprenie prístupu sťažovateľa k súdnej ochrane v konaní o mimoriadnych opravných prostriedkoch.

16. K namietanému porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie ústavný súd už len dodáva, že dané právo nie je možné vykladať tak, že by sťažovateľovi garantovalo právo na úspech v konaní či zaručovalo rozhodnutie zodpovedajúce jeho predstavám. Jeho obsahom je právo na také súdne konanie, v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi za súčasnej aplikácie ústavných princípov. Ústavný súd už viackrát vo svojej judikatúre konštatoval, že nesúhlas sťažovateľa so závermi či s názormi konajúcich súdov nemôže sám osebe zakladať dôvodnosť ústavnej sťažnosti.

17. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadny dôvod, pre ktorý by mohla vzniknúť pochybnosť o ústavnej konformite napadnutého rozsudku najvyššieho súdu, preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

18. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. decembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu